

VU Research Portal

De opstanding van Jezus als mysterie

Stoker, W.

published in
Christelijk Weekblad
2013

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)
Stoker, W. (2013). De opstanding van Jezus als mysterie. *Christelijk Weekblad*, 8.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

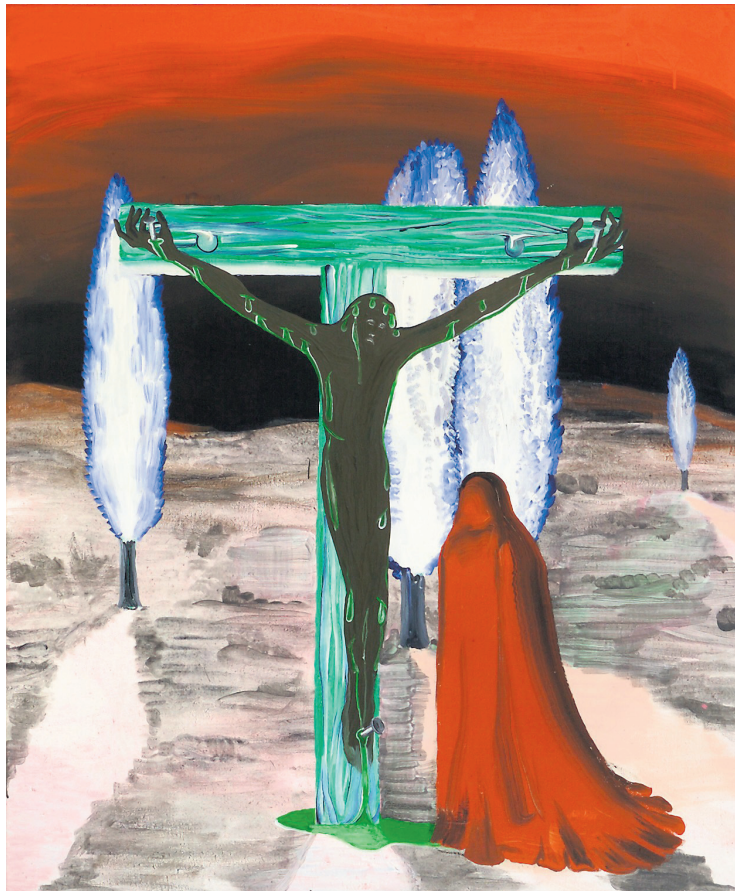
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:
vuresearchportal.ub@vu.nl

De opstanding van Jezus als mysterie

Op 13 februari begon de Lijdenstijd, vanouds een tijd van inkeer en meditatie. Wessel Stoker bespreekt een aantal kunstwerken waarin het lijden en de opstanding van Christus centraal staat. Een les in kijken en overwegen. In dit Paasnummer het laatste deel.

Op de paasicoon van de Oosterse Kerk is niet het gebeuren van Jezus' opstanding verbeeld, maar zijn nederdaling ter helle. Je ziet op de icoon hoe de poorten van de hel verbrijzeld worden. Christus bevrijdt de gelovigen van het Oude Testament uit de dood en begint bij Adam en Eva. De kerk viert dat op stille zaterdag. In de paasliturgie zingt men: 'Christus is opgestaan uit de doden. Door zijn dood heeft hij de dood vertrappt en schenkt hij leven aan hen die rusten in het graf.' Hoewel de Oosterse Kerk wel een icoon van paasmorgen heeft, van de vrouwen die met specerijen naar het graf gaan, legt zij niet het accent op het gebeuren van paasmorgen zelf. Alle nadruk valt op de betekenis van de opstanding.

Waarom beeldt ze de opstanding zelf niet uit? In de Evangelieverhalen is de opstanding van Jezus een lege plek, niemand was er bij. De vrouwen vinden het lichaam van de Heer Jezus niet (Luc 24:3). Heel wijs is het van de Oosterse Kerk om niet een icoon te maken van de opstanding van Christus en het te laten bij de vraag wat opstanding betekent. Het Evangelie zwijgt over de werkelijkheid van het gebeuren zelf. Alleen wordt gezegd: 'Hij is hier niet, want Hij is opgewekt' (Matt 28:6).

Het is een gebeuren over de grens van de dood heen. Paulus herinnert ons daar aan 'Nu zou iemand kunnen vragen: 'Maar hoe worden de doden opgewekt? Hoe zou hun lichaam er moeten uitzien?' Dwaas die u bent! ...er zijn lichamen aan de hemel en lichamen op aarde, maar de schit-

tering van een hemellichaam is anders dan die van een aards lichaam ... Er wordt een aards lichaam gezaaid, maar een geestelijk lichaam opgewekt'. (1Kor. 15).

Renaissance

In de Gotiek en de Renaissance is men toch de opstanding zelf gaan verbeelden. Het is volgens mij een

aantasting van het paasmysterie als Piero della Francesca in zijn Opstanding (c.1485) Christus als een klassieke held laat opstaan uit zijn graf met in zijn hand de kruisbanier als teken van overwinning. Even dwaas is de bekende verbeelding van de opstanding op de vleugel van het Isenheimer Altar (1511-1515) van Matthias Grünewald. Je ziet Jezus die 'als

een gasvlam uit het graf omhoog fakkelt'. Hier wordt een grens overschreden. Jezus is opgestaan maar het hoe ervan onttrekt zich aan ons begrip.

En Paasmorgen (1995) van Gijs Frieling? Dit schilderij lijkt op een schilderij van de kruisiging dat hij later heeft gemaakt. Op de Kruisiging van Christus (1996) zie je de lucht bloedrood naar zwart, de Christusfiguur aan het kruis donker zwart, met op de achtergrond door de maan wit verlichte cipressen en hun schaduw. Het kruis zelf is groen, het kruis als de nieuwe levensboom, evenals het bloed en zweet van Jezus' lichaam. Hij hangt er verlaten, alleen een rood gesluerde vrouw, Maria Magdalena, staat bij hem. Het bijzondere van dit schilderij is de surrealistisch gekozen kleuren. Indrukwekkend geeft Frieling daarmee aan dat het kruisgebeuren een dubbele betekenis heeft. Het is een historisch gebeuren van tijd en plaats. Daar wijzen landschap, kruis en vrouw op, tegelijk heeft het een boven-historische, mythische betekenis. Daar wijzen de kleuren op. Ze zijn niet realistisch waardoor het gebeuren in zijn betekenis het moment van Golgotha overstijgt. Hier sterft meer dan een mens en zijn dood is meer dan die van een martelaar. Aarde en hemel raken hier elkaar.

We zien iets soortgelijks op de Paasmorgen van Frieling. Knap weet hij het mysterie van Pasen te eerbiedigen. Vooral door de kleuren is het landschap surrealistisch. Maria Magdalena geknielt bij het graf heft op een bijzonder wijze haar armen omhoog. Het is

geenteken van wanhoop of gebed, maar wat wil het gebaar dan wel zeggen? Je ziet de engel (of engelen) rechts met gouden stralen en veren als van vogels, gespikkeld met kleine rode tekens. De beide bomen zijn lichtgroen met blauwe trosvormige bloemen eraan. Ook de hemel en de randen van engel zijn blauw, het is de kleur die vaak op religieuze transcendentie wijst. De opening van het graf is donkerzwart. Daarmee is het paasmysterie voor nieuwsgierige ogen afgeschermd. Het laat zich alleen abstract verbeelden.

Frieling eerbiedigt het mysterie-gebeuren op paasmorgen door zijn surrealisme. Eén ding verraste mij. Waarom dat skelet buiten het graf? Is het een verbeelding van het woord van Paulus als hij zegt: 'wat in vergankelijk vorm wordt gezaaid, wordt in onvergankelijk vorm opgewekt'? Een andere uitleg geeft de katholieke traditie: het kruis van Christus, de nieuwe mens, wordt opgericht op het gebeente van de oude mens, Adam. Ik duid de opgeheven armen van Maria bij het graf als haar paaservaring. Zij wil het mysterie omarmen zoals zij dit ook wenste in de scène met de vermoede tuinman, maar toen te horen kreeg: 'raak mij niet aan'. De opgestane Jezus is niet meer de aardse Jezus en kan daarom niet meer worden aangeraakt. We kijken Maria schuin op de rug en worden zo uitgenodigd met haar het paasmysterie te omarmen.

Wessel Stoker

